

Přínos ekumenismu k teologickému vzdělávání. 25. výroční setkání AÖF-ERF

FLORIAN TUDER

Již 25. ročník konference Ekumenického výzkumného fóra (Arbeitsgemeinschaft Ökumenische Forschung/ Ecumenical Research Forum, AÖF-ERF) se konal 8.–10. listopadu 2013 v budově Misijní společnosti v Hamburku. Stěžejním tématem tohoto sjezdu byl „Význam ekumenismu v teologickém vzdělávání“.

Zvláštností tohoto setkání nebylo pouze 25. výročí AÖF-ERF, ale také fakt, že se zde sešlo několik mladých ekumeniků z různých evropských zemí (podle jejich původu však můžeme mluvit o účastnících z celého světa), aby diskutovali nad hlavní otázkou konference i dalšími tématy. Vedle akademické diskuze setkání rovněž podněcovalo mezi účastníky komunikaci na osobní rovině. Delegáti z mnoha církví, jmenovitě římskokatolické, baptistické, reformované, ortodoxní, mennonitské, luteránské, husitské a anglikánské, spolu jedli, modlili se i celebrowali. Tak jako pokaždé v historii AÖF-ERF byla tato různorodost prožívána jako něco velice obohacujícího a podněcujícího.

Taktéž hlavní mluvčí přistupovali k tématu konference z různých perspektiv. V pátek večer vystoupila Ivana Noble, profesorka z Institutu ekumenických studií ETF UK v Praze a duchovní Československé církve husitské. Hovořila především o vztahu ekumenismu a teologického vzdělávání z husitského pohledu. Jedním z nejdůležitějších podnětů bylo její rozdělení historických a intencionálních schizmat. Jejím hlavním argumentem bylo, že tento rozdíl musí být detailně vymezen. Musíme si uvědomit chybu ekumenického „perspektivismu“, který předpokládá jasnou katolickou, protestantskou, husitskou, baptistickou či jinou identitu, ze které vycházejí naše pozice a díky které může být jednota vyhledávána jako určitý druh syntézy. Autorka také ukázala, že při hledání nových alternativ pro ekumenickou metodologii, která by byla uskutečnitelná v teologickém vzdělávání, bude užitečné zohlednit rozporný charakter teologie v historii, rozlišovat mezi symboly celku a symboly jednoty a předefinovat vztah mezi jednotou a pluralitou.

Emeritní profesor Grigorios Larentzakis učil více než čtyřicet let ortodoxní teologii a ekumenismus na různých australských teologických fakultách a evropských vědeckých institucích. Jako iniciátor takzvaného „grazského procesu“ má hluboké znalosti evropského a ekumenického univerzitního prostředí. Larentzakis přednesl své téma v sobotu ráno a pojal ho z praktického hlediska. Když mluvil o vztahu mezi teologickým vzděláváním a ekumenismem, zdůraznil ekumenický postoj každého studenta a každého profesora. Bez pozitivního postoje k ekumenické teologii a jejím cílům by úspěch nebyl možný. Aby studenti tento postoj přijali, měli by profesori přednášet v ekumenickém

duchu. To se týká zejména církevních dějin, kanonického práva a pastorální a dogmatické teologie, jinak zde nastává nebezpečí, že se ke studentům dostanou tendenční nebo dokonce mylná fakta. Jestliže k tomu dojde, ekumenická zranění se neléčí, ale naopak prohlubují. V dalším bodě přednášky byla vyzdvížena důležitost studia společných křesťanských pramenů víry a úsilí o přijetí již dosažených ekumenických cílů.

Po dvou hlavních příspěvcích pak měli možnost vstoupit do diskuze s přednášejícími také účastníci konference. Diskutovalo se o představených námětech a různých terminologických přístupech, což bylo pozitivně hodnoceno oběma stranami.

Po hlavním sobotním příspěvku následovaly prezentace projektů. V rámci hodiny bylo prezentováno osm projektů, po nichž následovala diskuse. Jedním z cílů Ekumenického vědeckého fóra je totiž umožnit debatu o současných a plánovaných vědeckých projektech z oblasti ekumenické teologie. Fórum je zamýšleno jako platforma k vytvoření většího propojení mezi mladými vědci. Mladí badatelé pracují často na velmi specifických tématech a cítí se tak na svých domácích fakultách izolováni. AÖF-ERF nabízí těmto vědcům prostor k diskuzi svých témat, což také poukazuje na velkou různorodost ekumenicko-teologického výzkumu. Je zvláště důležité budovat určitou síť v rámci vědecké komunity, a to především pro témata, která nejsou běžná.

Prezentace projektů se konají v otevřeném fóru. Mohou se zde prezentovat jakékoli projekty nebo výzkumné otázky spojené s ekumenickou teologií a misiologií. Vítány jsou historické, mezicírkevní, ale též mezikulturní perspektivy.

Letošní prezentace se věnovaly otázce vlivu ekumenismu v ortodoxním teologickém vzdělávání a také tématu s názvem „Transkulturační v Kalimantanu – Tiwah (pohřební rituál) u řeky Kahayan“. Další prezentace vycházely z historického prostředí („Vzdělání v pozdní antice. Pohanský rétor Libanios a jeho křesťanský student Basil z Caesareje“) nebo z politické teologie („Církev jako nerodinné politické těleso: Hannah Arendt, Dietrich Bonhoeffer a Dumitru Staniloae v dialogu“). Jako pole současného výzkumu bylo také představeno téma role ortodoxních médií v zemích bývalého Sovětského svazu nebo téma rozvoje ekumenického hnutí v Myanmaru.

V sobotu večer byli po zhodnocení konference zvoleni dva noví členové organizační komise (Joel Driedger, Slovensko a Michaela Kušnieriková, Slovensko) a také proběhlo rozloučení s bývalými členy (Joshua T. Searl, Velká Británie a Irena Zeltner-Pavlovic, Německo) s velikou vděčností za jejich práci během uplynulých let.

V neděli dospěla konference ke svému konci. Účastníci se nejprve setkali při bohoslužbě k výročí židovského pogromu, k němuž došlo v Německu 9.–10. listopadu 1938 a který vešel do dějin pod označením „Křišťálová noc“, a pak navštívili hrob známé teoložky Dorothee Sölle. Konference skončila po společném obědě.

V několika dnech zakusit ekumenickou různost – tak by mohlo znít shrnutí konferencí AÖF-ERF. Interakce mezi hlavními příspěvky dobře známých ekumeniků a především plodné neformální prezentace projektů (dnes asi nejdůležitější ekumenická metoda), společné rozhovory i občerstvení jsou důvody, proč se AÖF-ERF každoročně schází už 25 let a sjednocuje lidi z rozmanitého prostředí. AÖF-ERF od roku 1988 spojuje mladé vědce na poli ekumenické teologie a misiologie nejen z celé Evropy ale i ze zámoří. Každé toto setkání se drží určitého tématu, které vždy navrhnou účastníci posledního ročníku a připravují čtyři členové organizační komise. Příští setkání se bude konat 14.–16. listopadu 2014 v budově Misijní společnosti v Hamburku.